

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาวิเคราะห์ต้นทุนทางศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ ด้วยกระบวนการแผนที่วัฒนธรรม เพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชนและสำนึกรักท้องถิ่น พัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการทางวัฒนธรรม และพัฒนาภาคีความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการจัดการทุนวัฒนธรรมร่วมกัน โดยบูรณาการองค์ความรู้หลากหลายศาสตร์วิชา มีการดำเนินการวิจัยแบบผสมในพื้นที่บ้านโคกพระ 1 บ้านโคกพระ 2 และบ้านคันธารราษฎร์ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นแหล่งศิลปวัฒนธรรมที่ในอดีตเคยเป็นชุมชนโบราณในยุคทวารวดี แบ่งการดำเนินงานเป็น 4 ระยะ ได้แก่ การทำความเข้าใจพื้นที่ศึกษาด้วยกระบวนการแผนที่วัฒนธรรม การวางแผนแบบมีส่วนร่วม การทดลองต้นแบบหรือโครงการนำร่อง และการประเมินและพัฒนาร่วมกับภาคีเครือข่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การทบทวนวรรณกรรม การสำรวจภาคสนาม แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มย่อย

การจัดการทุนทางศิลปวัฒนธรรมนี้มีแนวคิดสำคัญ คือ “ร้อยสร้อยทวารวดี” โดยใช้ storytelling เล่าเรื่อง ทวารวดี ณ กันทรวิชัย ผ่านกิจกรรมการสื่อสารที่สร้างความรู้ความเข้าใจ สื่อสารสาระคุณค่าของเมืองโบราณและพุทธศิลป์ยุคทวารวดีในพื้นที่ศึกษา ที่แทรกนัยยะความรุ่งเรืองของเมืองในอดีตและความสดใสของเมืองในอนาคต รวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการทางวัฒนธรรม อันได้แก่ พระเครื่องเมืองทวารวดี โทนกันทรวิชัย งานเบญจรงค์มณฑลทวารวดี เครื่องประดับเซรามิก ของที่ระลึก นิทรรศการพิพิธภัณฑ์วัดพุทธมงคล งานจักสานบ้านลุมพุก โคมทวารวดีและงานไม้ไผ่ ผนวกกับกิจกรรมบุญประเพณีสำคัญของชุมชน

ผลการดำเนินงานกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ต่าง ๆ ในโครงการนี้ เกิดผลลัพธ์ ได้แก่ แผนที่วัฒนธรรม 59 จุด นวัตกรรมบริการและผลิตภัณฑ์ 10 ชิ้น ผลิตภัณฑ์หรือบริการทางวัฒนธรรม 10 ชิ้น ผู้ประกอบการทางวัฒนธรรม 10 ราย และสื่อดิจิทัลเพื่อการสื่อสารการตลาด จักรวาลนภมิต (Metaverse) รวมทั้งรายได้ของผู้ประกอบการเพิ่มขึ้น โดยประเมินเป็นผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI) ร้อยละ 2.059 และผลตอบแทนจากการลงทุน (ROI) ร้อยละ 8.30 นอกจากนี้กิจกรรมที่มีการร่วมมือของผู้คนในพื้นที่ทำให้เกิดพลังของกิจกรรมได้อย่างมาก กลไกความร่วมมือและแผนความร่วมมือจึงมีความจำเป็นในการขับเคลื่อนทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่ อย่างไรก็ตามกลไกกระบวนการทำงานเชิงพื้นที่จะยั่งยืน จำเป็นต้องสร้างความรู้ความเข้าใจ ทุกคนมองเห็นประโยชน์ร่วมกัน มีความสามัคคีและอาศัยการร่วมมือของผู้คนในพื้นที่ทำให้เกิดพลังของกิจกรรมในการขับเคลื่อนพื้นที่

คำสำคัญ ทุนทางศิลปและวัฒนธรรม, การมีส่วนร่วม, ทวารวดี, เมืองประวัติศาสตร์, กันทรวิชัย